

Stockholm den 23 februari 2026

Diariennr: Fi2025/02159

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen

Stiftelsen En Rökfri Generations remissyttrande avseende promemorian Höjd skatt på viss tobak

Inledning

Stiftelsen En Rökfri Generation med det publika namnet A Non Smoking Generation (NSG) har sedan 1979 arbetat för barn och ungas rätt till nikotinfria liv. Genom kunskapshöjande informationsinsatser och politiskt påverkansarbete arbetar vi för barns rätt till nikotinfria miljöer, en minskad acceptans för alla former av tobak samt en minskad tillgänglighet till skadliga nikotinprodukter. Att minska den sociala acceptansen och tillgängligheten till tobak är två av de mest effektiva insatserna för att minska antalet nikotindebuter bland unga.

Sammanfattning

NSG tillstyrker förslaget att höja skatten på cigaretter, cigarrer, cigariller, röktoak, tuggtoak och övrig toak. Vi anser dock att höjningen inte är tillräcklig och att den bör öka ytterligare och även justeras löpande. I promemorian hänvisas till en risk om att smuggling och reseinförsel skulle öka om skatten höjdes mer än förslaget. Vi delar inte denna riskbedömning och ser det inte som troligt med tanke på hur vår skatt i relation till våra grannländers är betydligt lägre. Sverige har stabilt låga nivåer av smuggling vilket återkommande undersökningar från Centralförbundet för Alkohol och Narkotikaupplysning (CAN) visar.

NSG avstyrker förslaget att inte uppdatera skatten på snus med ett tillägg. Det bör i stället införas en höjd skatt även på snus och även denna behöver vara högre än 3,5 procent.

Ett högt pris är en av de mest effektiva åtgärderna för att skydda barn och unga från skadliga beroenden och minska användningen av alla former av skadligt nikotin.

Grund för NSG synpunkter

Skatt på cigaretter, cigariller och röktoak

Andelen dagligrökare har minskat i Sverige över tid, dock finns det stora socioekonomiska skillnader i rökning. Bland de med lång utbildning röker 8 procent, varav 4 procent dagligen, och bland de med kort utbildning röker 19 procent, varav 11 procent dagligen. Cigaretter är

också fortsatt en attraktiv produkt för unga. 19 procent av gymnasieelever i årskurs två röker varje dag, nästan varje dag eller sporadiskt. Höjd skatt på tobak är enligt WHO den mest effektiva enskilda åtgärden för att sänka tobakskonsumtionen. Åtgärden är särskilt effektiv för att skydda priskänsliga grupper som unga och personer med lägre inkomst. Enligt WHO bör skatteandelen av priset på cigaretter vara minst 75 procent, och skatten bör justeras uppåt löpande för att ta hänsyn till inflation och tillväxt.

NSG tillstryker argumentationen under avsnitt 3.3 för att höja skatten på cigaretter och andra rökprodukter, men i linje med WHO:s rekommendationer bör skatten höjas kraftigare än vad som föreslås och löpande justeras för att komma i kapp och sedermera hålla jämna steg med Sveriges grannländer.

Skatt på snus, e-cigaretter och nikotinpåsar

NSG anser inte att lagförslaget tar tillräcklig hänsyn till de risker som Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) presenterat, som även sammanfattas under avsnitt 2.2 i promemorian.

Allvarliga hälsorisker

Allt fler studier visar att personer som snusar eller använder e-cigaretter oftare börjar röka tobak med tiden än personer som inte använder sådana produkter. Människor som exponeras för nikotin kan på kort sikt påverkas genom en försämring av blodkärlens funktioner samt förhöjd puls och blodtryck. Nikotinet har även direkt inverkan på frontallobens nikotinerga acetylkolinreceptorer och sänker den kognitiva förmågan och ökar risken för inlärningssvårigheter, sömnproblem och psykisk ohälsa. Den unga hjärnan är extra känslig för nikotinets skadliga effekter och ju högre doser nikotin desto större är riskerna.

Utöver nikotinets skadliga effekter på hjärta, kärl och hjärna visar forskning att det ofödda barnet utsätts för livshotande skador om mamman röker, vejpar eller snusar under graviditet. Även efter födseln har barnet en tredubblad risk för plötslig spädbarnsdöd om mamman snusat, rökt eller vejpat under graviditeten. Andelen kvinnor som snusar under sin graviditet har nästintill fördubblats under de senaste åren och med tanke på hur många unga kvinnor som nu börjat snusa finns starka skäl att vidta åtgärder för att både minska antalet debuter och hjälpa fler att sluta helt med nikotin.

Alarmerande utveckling

Bruket av nya nikotinprodukter som vitt snus och e-cigaretter har ökat lavinartat bland svenska ungdomar sedan tobaksindustrins lansering av vitt snus och engångsvapes. Bland gymnasieelever i årskurs två vejpar 21 procent år 2025. År 2021 var den siffran fyra procent. Även användandet av snus har ökat kraftigt i samma grupp. År 2025 använder 27 procent av eleverna snus, varav 18 procent dagligen. Den överlägset vanligaste typen av snus bland unga är det vita nikotinsnuset. Färre än 4 av 10 gymnasieelever svarar i CAN:s senaste undersökning att de är helt nikotinfria och sedan 2019 har andelen gymnasieelever som vill sluta snusa fördubblats.

Vi anser att det är anmärkningsvärt att inte höja skatten på en hälsofarlig produkt som snus, med argumentet att den bedöms vara minde hälsofarlig än andra produkter. Av självklara skäl saknas i dagsläget långtidsstudier för vitt snus och engångsvejps men det är viktigt att understryka att vi inte saknar tillräckliga belägg för nikotinets skadliga effekter både på fysisk och mental hälsa. Den kunskapen som finns bör vara tillräcklig för att använda alla medel och metoder som finns för att göra produkterna mindre attraktiva och mindre tillgängliga för barn. Om Sverige ska nå sina folkhälsopolitiska mål behöver tobakspolitiken vara sammanhållen och förebygga alla former av nikotinberoenden. Det innebär att prisbilden för alla nikotinhaltiga produkter behöver höjas och jämnas ut. Detta lagförslag skapar i stället en större differens mellan olika tobaks - och nikotinprodukter.

Övriga synpunkter

Avslutningsvis vill vi även tillägga att det är beklagligt och djupt oroande att tobaksindustrin tillåts vara remissinstans. Tobakskonventionen, som Sverige ratificerade 2005 och åtagit sig att omsätta i praktisk nationell politik innehåller en särskild artikel, 5.3, som framhåller att folkhälsopolitiken måste skyddas mot direkt och indirekt påverkan från tobaksindustrin. Skattehöjningar motarbetas av industrin, och denna skattehöjning innehåller heller inga tekniska aspekter som skulle föranleda industrin att vara remissinstans.

Helen Stjerna

Generalsekreterare, A Non Smoking Generation